

ΤΡΟΠΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΕΛ¹

**Ελληνική Γλώσσα (Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία)
και Νέα Ελληνικά (Νεοελληνική Γλώσσα και Νεοελληνική Λογοτεχνία)**

Οι δύο κλάδοι της Ελληνικής Γλώσσας (Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία) στις Α΄ και Β΄ τάξεις Ημερησίου Γενικού Λυκείου και Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου καθώς και οι δύο κλάδοι των Νέων Ελληνικών (Νεοελληνική Γλώσσα και Νεοελληνική Λογοτεχνία) της Γ΄ τάξης Ημερησίου Γενικού Λυκείου και της Δ΄ τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου **εξετάζονται την ίδια μέρα και η συνολική διάρκεια της εξέτασης είναι τρεις (3) ώρες. Τα θέματα δίνονται σε ξεχωριστό φύλλο για κάθε κλάδο, οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται διακριτός βαθμός για καθέναν από αυτούς.**

Ι. Ειδικότερα στον κλάδο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας/ Νεοελληνικής Γλώσσας:

Δίνεται ένα μη λογοτεχνικό κείμενο, μη διδαγμένο, το οποίο μπορεί να είναι **δημοσιογραφικό κείμενο ή επιστημονικό ή πληροφοριακό άρθρο, συνέντευξη, κριτική, ομιλία, επιστολή, επιφυλλίδα ή δοκίμιο**. Το κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από σύντομο εισαγωγικό σημείωμα χωρίς ερμηνευτικά σχόλια.

Οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να απαντήσουν στα ζητούμενα **τριών θεμάτων** από τα οποία:

α) ένα (1) αφορά στην κατανόηση του κειμένου και διαιρείται σε δύο ερωτήματα και βαθμολογείται με 30 μονάδες. Η βαθμολογία επιμερίζεται στα δύο ερωτήματα ισοδύναμα (15 + 15).

β) ένα (1) αφορά στην προσέγγιση της δομής και της γλώσσας του κειμένου, μπορεί να διαιρείται σε έως και τρία (3) ερωτήματα και βαθμολογείται με 30 μονάδες, και

γ) ένα (1) αφορά στην ερμηνεία-παραγωγή λόγου και βαθμολογείται με 40 μονάδες.

¹ ΦΕΚ 1674/Β΄/14-5-2019 Υ.Α. 71388/Δ2/14-5-2019

1. **Το πρώτο θέμα αφορά στην ανάγνωση-κατανόηση του κειμένου**, με το οποίο ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών (σε αντιστοιχία με αυτά που έχουν διδαχθεί σε κάθε τάξη): **α) να εντοπίζουν και να παρουσιάζουν κάποια από τα παρακάτω στοιχεία:** πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο, βασικές ιδέες και επιχειρήματα του συγγραφέα, προβλήματα που θέτει, θέσεις που υποστηρίζει, σχέση του βασικού μηνύματος του κειμένου με τις περιστάσεις επικοινωνίας (σκοπό, κοινό, θέμα κ.ά), καθώς και **με τους τρόπους και τα μέσα πειθούς** που αξιοποιούνται στο κείμενο (με ποικίλες ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου) και **β) να αποδίδουν περιληπτικά μέρος του κειμένου λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.**

2. **Το δεύτερο θέμα αφορά στην προσέγγιση της δομής και της γλώσσας του κειμένου**, με το οποίο, **ανά ερώτημα**, ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών /-τριών **είτε** να αναγνωρίζουν τη βασική δομή του κειμένου ή τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης μιας παραγράφου· **είτε** να εντοπίζουν τις διαρθρωτικές λέξεις /φράσεις που βοηθούν στη συνοχή και νοηματική αλληλουχία του κειμένου· **είτε** να αποδίδουν το περιεχόμενο της παραγράφου με πλαγιότιτλους·**είτε** να μετασχηματίζουν λέξεις ή φράσεις αλλάζοντας τη σύνταξη, το λεξιλόγιο (συνώνυμα ή συνώνυμες φράσεις, αντώνυμα, παράγωγα, σύνθετα κ.λπ.), τα σημεία στίξης, σύμφωνα με συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας, και να σχολιάζουν το επικοινωνιακό αποτέλεσμα·**είτε** να ερμηνεύουν λέξεις-φράσεις του κειμένου με βάση τα κειμενικά συμφραζόμενα και το επικοινωνιακό πλαίσιο. **Το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να αναπτύσσεται σε ερωτήματα (μέχρι 3), στα οποία η βαθμολογία επιμερίζεται ανάλογα με τη βαρύτητά τους.**

3. **Το τρίτο θέμα αφορά στην παραγωγή λόγου**, με το οποίο ζητείται από τους/τις μαθητές /-τριες να συντάξουν δικό τους κείμενο, **ενταγμένο σε επικοινωνιακό πλαίσιο σε συνάρτηση με το κείμενο αναφοράς**, στο οποίο κρίνουν ή σχολιάζουν σημεία του κειμένου, ανασκευάζουν θέσεις του ή αναπτύσσουν τεκμηριωμένα προσωπικές απόψεις. **Το μαθητικό κείμενο αναπτύσσεται με τη μορφή κειμένου επιχειρηματολογίας (δημόσια ομιλία, επιστολή, άρθρο)** και έχει έκταση ανάλογα με την τάξη: Α΄ Λυκείου 250-300 λέξεις, Β΄ Λυκείου 300-350 λέξεις και Γ΄ Λυκείου 350-400 λέξεις.

Ειδικότερα στον κλάδο της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας/ Νεοελληνικής Λογοτεχνίας:

Δίνεται αδιάκτο λογοτεχνικό κείμενο (ποίημα ή διήγημα ή απόσπασμα από μυθιστόρημα ή θεατρικό έργο), το οποίο συνοδεύεται **από τρία (3) θέματα:**

1. Το πρώτο θέμα αφορά στην ανάγνωση - κατανόηση του κειμένου, με το οποίο ελέγχεται, ανά ερώτημα, η ικανότητα των μαθητών/μαθητριών με ποικίλες ερωτήσεις (**ανοικτού και κλειστού τύπου**) **είτε να εντοπίζουν στο κείμενο πληροφορίες** όπως πρόσωπα, χώρο, χρόνο, κοινωνικό πλαίσιο δράσης των προσώπων, γεγονότα /αίτια που κατευθύνουν τη δράση των αφηγηματικών ηρώων, βασικά θέματα, ιδέες, προβληματισμούς που θέτει το κείμενο, αξίες που προβάλλει, **τεκμηριώνοντας την άποψή τους με στοιχεία του κειμένου·** είτε να αναλύουν κάποιον από τους **χαρακτήρες** με βάση τα δεδομένα του κειμένου· **είτε να επισημαίνουν τα σύμβολα, τις φωνές, τις σιωπές σε ένα ποιητικό ή θεατρικό κείμενο και να παρουσιάζουν με δικά τους λόγια το νόημα που τους δίνουν. Το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να αναπτύσσεται σε δύο (2) ερωτήματα ίδιας βαρύτητας περίπου. Μόνο ένα από αυτά μπορεί να είναι ερώτηση ανοικτού τύπου** και η απάντηση στην ερώτηση ανοικτού τύπου μπορεί να κυμαίνεται από 50 έως 60 λέξεις. Το θέμα βαθμολογείται με 30 μονάδες.

2. Το δεύτερο θέμα αφορά στην προσέγγιση της γλώσσας του κειμένου, με το οποίο, **ανά ερώτημα**, ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/μαθητριών **με ερωτήσεις ποικίλων τύπων** είτε να αναγνωρίζουν τα βασικά σημεία οργάνωσης της αφηγηματικής πλοκής ή της ποιητικής γραφής· **είτε να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο συγκεκριμένους δείκτες που δίνονται** (αφηγηματικούς τρόπους, αφηγηματικές τεχνικές, ρηματικά πρόσωπα κ.ά.) και να ερμηνεύουν τη λειτουργία τους ως προς το νόημα και το ύφος· **είτε να αναγνωρίζουν εκφραστικά μέσα-τρόπους** (μεταφορές, παρομοιώσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, εικόνες κ.λπ.) **και τη λειτουργία τους ως προς το νόημα και το ύφος του κειμένου.** Το συγκεκριμένο θέμα μπορεί να αναπτύσσεται **σε ερωτήματα (μέχρι 3), στα οποία η βαθμολογία επιμερίζεται ανάλογα με τη βαρύτητά τους. Το θέμα βαθμολογείται με 30 μονάδες.**

3. Το τρίτο θέμα αφορά στην ερμηνεία και στην παραγωγή λόγου σε ένα θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης ή δημιουργικού μετασχηματισμού.

Ζητείται από τους μαθητές /-τριες **να αξιολογήσουν** ιδέες, στάσεις, συμπεριφορές που αναδεικνύονται στο κείμενο με βάση **είτε** τα κειμενικά συμφραζόμενα **είτε** τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής παραγωγής του έργου (εφόσον τους δίνονται σχετικές πληροφορίες), να τις συγκρίνουν με αυτές του σήμερα ή να τις συσχετίσουν με προσωπικές εμπειρίες, βιώματα, συναισθήματα. **Η έκταση του μαθητικού κειμένου κυμαίνεται από 100 έως 200 λέξεις, ανάλογα με την τάξη και τις απαιτήσεις του θέματος. Το θέμα βαθμολογείται με 40 μονάδες.**

ΜΕΡΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ (όπως προέκυψαν σε ενημερωτικές συναντήσεις με συναδέλφους)

1. Τα θέματα τόσο της Νεοελληνικής Γλώσσας όσο και της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας δίνονται από κοινού και οι μαθητές/τριες διαχειρίζονται με δική τους ευθύνη το πώς θα καταναείμουν τον χρόνο τους.
2. Η περίληψη **αφορά μόνο ένα μέρος του κειμένου** και είναι υποχρεωτική και για τις 3 τάξεις.
3. Η περίληψη που εντάσσεται στο **πλαίσιο ανακοίνωσης** π.χ. προς τους/τις συμμαθητές/τριες της τάξης θα μπορούσε να ξεκινάει π.χ. *Στο κείμενο/Στο άρθρο (της εφημερίδας....) που διάβασα γίνεται λόγος για Ο συγγραφέας/αρθρογράφος αναφέρει ... επισημαίνει ... καταλήγει.*
4. Η περίληψη που εντάσσεται **στο ίδιο επικοινωνιακό πλαίσιο** με το αρχικό κείμενο π.χ. άρθρο δεν χρειάζεται λεκτικά ρήματα και ύφος πλαγίου λόγου. Διατηρεί το ύφος του αρχικού κειμένου π.χ. ύφος άρθρου με έναν ενδεικτικό τίτλο για το συγκεκριμένο μέρος που ζητείται περίληψη.
5. Η κατανομή των 15 μονάδων για την περίληψη θα μπορούσε να είναι Περιεχόμενο 8 - Έκφραση 5 - Δομή 2 κατ' αναλογία προς την παλαιότερη κατανομή Περιεχόμενο 12 – Έκφραση 8 – Δομή 5.
6. Στην παραγωγή λόγου στη διατύπωση του 3^{ου} θέματος **να δοθεί έμφαση στη συνάρτηση με το δοθέν κείμενο και ας ζητηθούν τα ελάχιστα όρια λέξεων**, αφού για πρώτη φορά οι μαθητές/τριες δοκιμάζονται με αυτόν τον τρόπο.
7. Για τη λογοτεχνία μπορούν να αξιοποιηθούν λογοτεχνικά **κείμενα από τα σχολικά βιβλία που διδάσκονται π.χ. σε άλλες τάξεις ή στα ΕΠΑΛ**. Ας επιλεγούν κείμενα οικεία και για εμάς τους εκπαιδευτικούς, ώστε να διαχειριστούμε καλύτερα τα ζητούμενα.
8. Δεν απαιτείται συνάφεια μεταξύ λογοτεχνικού κειμένου και πληροφοριακού κειμένου. Αν επιτευχθεί βέβαια, ίσως βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να επικεντρωθούν σε έναν θεματικό άξονα.
9. Οι ασκήσεις Σ-Λ (1^ο θέμα) στη Νεοελληνική Λογοτεχνία ενδείκνυνται να έχουν **τεκμηρίωση με αναφορές στο κείμενο** (η

χαρακτηριστική φράση του κειμένου που επιβεβαιώνει ή διαψεύδει την προς εξέταση πρόταση).

10. Ερωτήσεις στη λογοτεχνία που απαιτούν θεωρητικές γνώσεις π.χ. από τις εισαγωγές του σχολικού βιβλίου (χαρακτηριστικά ρευμάτων, είδη αφηγητών κλπ) μπορούν να διατυπωθούν, **αρκεί να έχουν διδαχθεί τέτοια ζητήματα κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς**. Σε αντίθετη περίπτωση μπορούν να δοθούν σύντομοι σχετικοί ορισμοί π.χ. ηθογραφικό διήγημα, ρεαλισμός, υπερρεαλισμός και να αναζητηθούν τεκμήρια από τους/τις μαθητές/τριες αυτού του ορισμού (δες παρακάτω στα κριτήρια)
11. Εάν ζητηθούν ασκήσεις δημιουργικής γραφής, **θα πρέπει να έχουν ασκηθεί οι μαθητές/τριες όλων των τμημάτων μίας τάξης** κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, αφού τα θέματα είναι κοινά για όλα τα τμήματα.
12. Μετά τα κριτήρια παρατίθενται ενδεικτικές ρουμπρίκες αξιολόγησης α) της δημιουργικής γραφής π.χ. αφήγηση μίας ιστορίας (με άριστα το 8) β) κειμένου παραγωγής λόγου (με άριστα το 10) σύμφωνα με τις οδηγίες του ΙΕΠ για το Γυμνάσιο για τα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.
13. Στην ανακοίνωση της εξεταστέας ύλης προς τους/τις μαθητές/τριες:
 - για τη Νεοελληνική Γλώσσα περιγράφονται κατά κύριο λόγο οι θεματικοί άξονες, αλλά κι επιμέρους ζητήματα π.χ. είδη παραγράφων, τρόποι και μέσα πειθούς, διαφορές προφορικού και γραπτού λόγου, διαφορά είδησης από σχόλιο, μεταφορική-κυριολεκτική χρήση της γλώσσας κλπ.
 - για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η εξής διατύπωση: *Οι μαθητές/τριες θα εξεταστούν σε Αδίδακτο Κείμενο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.*
14. **Η Λογοτεχνία δεν είναι συμπλήρωμα της Νεοελληνικής Γλώσσας**. Η επιλογή των θεμάτων είναι σημαντικό να είναι ισορροπημένη μεταξύ των δύο μαθημάτων.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΕΛ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ

Το χάσμα γενεών... μετρίεται και με λέξεις

Της Έλενας Καρανάτση ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 19/5/2007

(διασκευή)²

Στην εποχή μας κάποιοι ισχυρίζονται ότι μετάφραση δεν χρειάζονται μόνο τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας αλλά και οι συνθηματικές φράσεις, τα ιδιώματα των νέων, τα οποία για τους πολλούς (και μεγαλύτερους) φαντάζουν ως ακατανόητα. Πρόκειται για τη σύγχρονη γλώσσα των νέων, ένα είδος αργκό, η οποία τείνει να υιοθετηθεί και από άλλες ηλικιακές ομάδες. Ορισμένες φράσεις παλαιότερης αργκό μπορεί και να αποτελούν πεδία συνεννόησης μεταξύ διαφορετικών γενεών, όπως το «τα πήρα στο κρανίο» ή «στάνιαρα», που αποτελούν πλέον κομμάτι της καθομιλουμένης. Ωστόσο, υπάρχουν πιο πρόσφατα λεκτικά δημιουργήματα των νέων, τα οποία ουδόλως αναγνωρίζουν οι πρεσβύτεροι. Έτσι, είναι αρκετά σπάνιο να καταλάβει ένας σύγχρονος πατέρας το 17χρονο γιο, όταν τον ακούσει να λέει «αυτό δεν υπάρχει» (είναι τέλειο)!

Δεν είναι λίγοι οι επικριτές των νεανικών «πειραματικών νεολογισμών», φιλόλογοι αλλά και οι ίδιοι οι γονείς, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι αποδυναμώνεται η ελληνική γλώσσα. «Μπορεί η γλώσσα να είναι ζωντανός οργανισμός και να αφομοιώνει τους νεωτερισμούς και τις όποιες επιδράσεις, να προσαρμόζεται στις εξελίξεις, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι είναι και το ιδανικό. Είναι σαν να προσαρμόζεται ο άνθρωπος, ένας ζωντανός οργανισμός στα μεταλλαγμένα τρόφιμα. Αυτό έχει κόστος. Το ίδιο συμβαίνει και στη γλώσσα», υποστηρίζει στην «Καθημερινή» ο φιλόλογος κ. Σάκης

² <http://www.kathimerini.gr/286576/article/epikairothta/ellada/to-xasma-genewn-metrietai-kai-me-le3eis>

Ανδρουλάκης και εξηγεί ότι «η εκτεταμένη χρήση της αργκό έχει αντίκτυπο στον πολιτισμό, διότι όταν η γλώσσα γίνεται πιο φτωχή, τότε και η σκέψη γίνεται πιο φτωχή, αφού η σκέψη αντικατοπτρίζεται στη γλώσσα και αντιστρόφως. Έτσι, επιφανειακό λεξιλόγιο ισοδυναμεί με επιφανειακή σκέψη. Επομένως, είναι χρέος του εκπαιδευτικού να μεταδώσει στους μαθητές του τη δύναμη της ποιότητας του λόγου και να μην υποτιμήσει το πρόβλημα της αργκό».

Ωστόσο, αρκετοί γλωσσολόγοι υποστηρίζουν το αντίθετο, ότι δηλαδή η γλώσσα εμπλουτίζεται και ζωντανεύει και άρα δεν κινδυνεύει να αλλοιωθεί. «Δεν παθαίνει τίποτα η ελληνική γλώσσα από τις παρεμβάσεις που επιχειρούν οι νέοι και αυτή είναι μία θέση διατυπωμένη από την πλειονότητα των ειδικών επιστημόνων», λέει στην «Κ» η κ. Μαρία Θεοδωροπούλου, λέκτορας στο ΑΠΘ και επιστημονική συνεργάτης του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, στο τμήμα Γλωσσολογίας. «Είναι άλλο η κοινή νέα ελληνική που χρησιμοποιούμε και άλλο η γλώσσα που χρησιμοποιούμε στην παρέα. Φυσικά, οι νέοι έχουν την ευελιξία να μη χρησιμοποιούν αργκό σε επίσημες περιστάσεις».

Ιστορικά, πάντως, μορφές νεανικής γλώσσας υπήρχαν ήδη σε προηγούμενους αιώνες. Ωστόσο, η γλώσσα των νέων έγινε μαζικό φαινόμενο μεταπολεμικά και κυρίως τα τελευταία 30 χρόνια. Τέλος, ο ημερήσιος και περιοδικός Τύπος προβάλλει κατά κανόνα μια στρεβλωμένη εικόνα του νεανικού λεξιλογίου, παρουσιάζει τη γλώσσα ως κάτι «ακατανόητο» και την αξιολογεί με στερεότυπα (π.χ. συρρίκνωση του λεξιλογίου σε 150 λέξεις).

Λέξεις 416

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες (με ένα Σ ή Λ αντίστοιχα) (μονάδες 5) [τεκμηριώνοντας τους χαρακτηρισμούς σας με αναφορές από το κείμενο (μονάδες 10)]³.

1. Η σύγχρονη γλώσσα των νέων δεν είναι πάντοτε κατανοητή από τους μεγαλύτερους.

³ Η τεκμηρίωση δεν είναι υποχρεωτική, ωστόσο προσωπική εκτίμηση είναι ότι συμβάλλει στην καλύτερη προσέγγιση του κειμένου εκ μέρους του/της μαθητή/τριας

2. Οι ειδικοί συμφωνούν ότι η γλώσσα των νέων αποτελεί πρόβλημα για την ελληνική γλώσσα.
3. Η προσαρμοστικότητα της νεοελληνικής γλώσσας στους νεολογισμούς των νέων θεωρείται από κάποιους επικίνδυνη.
4. Η γλώσσα των νέων είναι μία κοινωνική γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται σε όλες τις περιστάσεις επικοινωνίας.
5. Οι εφημερίδες και τα περιοδικά αναδεικνύουν συνήθως τις θετικές διαστάσεις που έχει η γλώσσα των νέων.

Μονάδες 15

A1. (Εναλλακτικά ως Ανοικτού Τύπου ερώτηση) Πώς καταλαβαίνετε τον ισχυρισμό που διατυπώνεται μέσα στο κείμενο: «όταν η γλώσσα γίνεται πιο φτωχή, τότε και η σκέψη γίνεται πιο φτωχή, αφού η σκέψη αντικατοπτρίζεται στη γλώσσα και αντιστρόφως»; Η απάντησή σας να έχει τη μορφή παραγράφου (60 λέξεις).

Μονάδες 15

A2. Να παρουσιάσετε συνοπτικά στους/στις συμμαθητές/τριές σας **τις απόψεις που διατυπώνονται για τη γλώσσα των νέων** στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο (60 λέξεις).

Μονάδες 15

B1. Να αναγνωρίσετε τα δομικά μέρη της πρώτης παραγράφου του κειμένου και να τα καταγράψετε.

Μονάδες 07

B2. Να μετασχηματίσετε τις παρακάτω φράσεις του κειμένου, έτσι ώστε να εκφράζουν ανάλογη σημασία με διαφορετικές λέξεις.

1. κάποιοι ισχυρίζονται
2. ουδόλως αναγνωρίζουν οι πρεσβύτεροι
3. έχει αντίκτυπο
4. είναι χρέος του εκπαιδευτικού
5. αξιολογεί με στερεότυπα

Μονάδες 15

B3. Να εξηγήσετε τη χρήση των εισαγωγικών και των παρενθέσεων στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου.

Μονάδες 08

Γ1. Με αφορμή το παραπάνω δημοσίευμα της εφημερίδας *Η Καθημερινή* αποφασίζετε να γράψετε ένα άρθρο (συνολικά 250-300 λέξεων) για το ιστολόγιο του σχολείου σας (blog), προκειμένου **να ενισχύσετε με επιπλέον επιχειρήματα την άποψη ότι δεν κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από τη γλώσσα των νέων, παρά τις όποιες νεανικές γλωσσικές ακρότητες.**

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ

Ο πατέρας ακούει τον γιο του

Του Νίκου Γ. Ξυδάκη ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 14/11/2010

(διασκευή)⁴

Δεν σχεδιάζω τη ζωή μου, τη ζω! Αυτό απάντησε ο 19χρονος στον πατέρα του όταν ρωτήθηκε πώς σχεδιάζει τις σπουδές του τα προσεχή χρόνια. Άναυδος ο πατέρας, ελαφρώς ζαλισμένος, **αποσύρθηκε** για περαιτέρω επεξεργασία της συνταρακτικής ατάκας. Η επεξεργασία ξεκίνησε με ανάκληση του ξεχασμένου 19άρη που υπήρξε και ο ίδιος. Υπήρξε; Μα ναι, ασφαλώς, και μάλιστα με θράσος ατάκας εφάμιλλο του νυν 19χρονου, με βαριά περιφρόνηση για τον σχεδιασμό και το πρόγραμμα, με απόλυτη προσήλωση στο χάζι, τη σχόλη, τη σπατάλη, την κραιπάλη¹, τον έρωτα, τη ζωή εντέλει. Λούφαξε. Τι να διδάξει άλλωστε;

Η υλική προϋπόθεση της ευμάρειας² και η επικρατούσα δόξα της αιώνιας προόδου, μαζί με το άνοιγμα ολόκληρης της κοινωνίας στα πελάγη του καταναλωτισμού και της αισθητικής, μαζί με την αυξανόμενη προσφορά πληροφορίας και πολιτιστικών αγαθών, αυτά διαμόρφωσαν τη γενιά των σημερινών 50 παρά κάτι, 50 και κάτι, αυτών που σήμερα παράγουν πλούτο, διαμορφώνουν την **κοινή γνώμη**, λαμβάνουν τις αποφάσεις. Αντίθετα, οι 20 παρά κάτι, 20 και κάτι, σκάνε μύτη σε ένα περιβάλλον ριζικά διαφορετικό από το περιβάλλον αισιοδοξίας, αυξανόμενης ευμάρειας και πνευματικής ελευθεριότητας που υποδέχτηκε τους γονείς τους, μια γενιά νωρίτερα. Η ευμάρεια, ναι, υπάρχει, αλλά χωρίς δυναμική πια: δεν είναι υπόσχεση, δεν συνιστά **προσδοκία**, δεν εξελίσσεται· είναι απλώς ένα στατικό κεκτημένο της προηγούμενης γενιάς, το οποίο τώρα απειλείται εκ θεμελίων και η οικονομική ύφεση το κατατρώνει.

Στο πνευματικό κλίμα του '75 - '90 **η νεολαία ήταν ιερή αγελάδα**, αμφισβητούσε τους πάντες και δεν την αμφισβητούσε κανείς, η φοιτητική ιδιότητα ήταν περίπου εύσημο³ προόδου. Η δίψα για δημοκρατία και ένας λαϊκισμός ιστορικά εξηγήσιμος **φούσκωναν τα πανιά της θρασείας νεότητας**. Πώς αντιμετωπίζεται η νεολαία

⁴ <https://xydakis.gr/?p=2272>

σήμερα με πνευματικούς όρους; Τουλάχιστον η πολιτικά και αισθητικά ανήσυχη νεολαία, αυτή που δίνει τον ζωηρό τόνο της τελευταίας δεκαπενταετίας, η νεολαία των καταλήψεων, των διαδηλώσεων, της αυτοδιαχείρισης, του νεορομαντισμού, ενίοτε και του **μηδενισμού**. Πώς αντιμετωπίζεται; Πολύ αδρά: σαν αντικοινωνικό στοιχείο. Μυθολογημένος «προοδευτικός» στη μακρά μεταπολίτευση⁴. κουκουλοφόρος σήμερα, στον βίαιο θάνατο της μεταπολίτευσης.

Η υπογεννητική και γερασμένη Ελλάδα, δημογραφικά φθίνουσα, κυριευμένη από το ήθος της απληστίας και του καταναλωτισμού, εσωστρεφής και φοβική πια, απέναντι στους νέους, τα παιδιά της, φέρεται ταυτοχρόνως εχθρικά και υπερπροστατευτικά. Τα παραχαίδεψε, **τα έκλεισε σε ένα κουκούλι**, χρυσωμένο, γεμάτο ανέσεις, τα έκανε να πιστέψουν όλα ότι είναι πριγκιπόπουλα. Αυτό όμως το κουκούλι είναι και φυλακή· περιέχει καταναγκασμό, **δυσβάστακτα φορτία** προσδοκιών, προβολές γονεϊκής ματαιοδοξίας. Και να το τρομακτικό αντίτιμο που τους ζητάμε έναντι του χρυσωμένου κουκουλιού–φυλακής: Δεν έχουν το δικαίωμα να αποτύχουν, δεν έχουν το περιθώριο να δοκιμάσουν τα δικά τους ατελή φτερά και να πέσουν. Αυτό λοιπόν το κουκούλι–φυλακή απορρίπτουν τώρα, από αυτή τη χρεοκοπημένη, σαστισμένη και έμφοβη κοινωνία των γονιών τους αποστρέφουν το βλέμμα. Αυτή την ξιπασμένη χώρα, που φαλίσσε ηθικά και πνευματικά, θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν. Όχι με μίσος, όχι με λυγμό· σιωπηλά, από ανάγκη.

Λέξεις 458

1. **κραιπάλη** η : τρόπος ζωής που χαρακτηρίζεται από έλλειψη ηθικών αρχών και φραγμών
2. **ευμάθεια** η : οικονομικές συνθήκες που επιτρέπουν μια ζωή πλούσια, χωρίς υλικά προβλήματα
3. **εύσημο** το: διάκριση που δινόταν στους επιμελείς και πειθαρχικούς μαθητές και με επέκταση, κάθε μορφή τιμητικής διάκρισης και αναγνώρισης της προσφοράς κάποιου
4. **μεταπολίτευση** η: η περίοδος μετά το 1974 και την πτώση της δικτατορίας, οπότε και αποκαταστάθηκε η δημοκρατία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α) Με βάση το παραπάνω κείμενο μπορείτε να υποστηρίξετε τις παρακάτω διατυπώσεις; Να σημειώσετε ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ (μονάδες 9).

1. Η γενιά των 40ρηδων και 50ρηδων μεγάλωσε σε ένα πιο αισιόδοξο περιβάλλον με προοπτική οικονομικής ανάπτυξης.
2. Οι νέοι πάντοτε στην Ελλάδα αντιμετωπίζονταν εχθρικά και ως απειλή για την ίδια την κοινωνία.
3. Οι Έλληνες γονείς πιέζουν ολοένα και περισσότερα τα σημερινά παιδιά αγνοώντας τις δικές τους επιθυμίες.

Μονάδες 09

β) Ο αρθρογράφος (γεννήθηκε το 1958) σε διάφορα σημεία του κειμένου φαίνεται να απευθύνεται στη δική του γενιά **κάνοντας επίκληση στο συναίσθημά τους⁵**. Να καταγράψετε 3 τέτοιες χαρακτηριστικές περιπτώσεις.

Μονάδες 06

A2. Στην τάξη σας διερευνάτε το χάσμα των γενεών. Στο πλαίσιο συζήτησης περιγράφετε (σε 60-70 λέξεις) **τα βασικά χαρακτηριστικά των σημερινών νέων στην Ελλάδα⁶** της οικονομικής κρίσης αξιοποιώντας σχετικές αναφορές του κειμένου (παράγραφοι 3 και 4).

Μονάδες 15

B1. Με ποιον τρόπο αναπτύσσονται η δεύτερη και τέταρτη παράγραφος του κειμένου; (μονάδες 4) Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας (μονάδες 6).

Μονάδες 10

B2. Σε κάποια σημεία του κειμένου ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί λέξεις-φράσεις που έχουν **έντονο το στοιχείο της προφορικότητας**. Να καταγράψετε 4 ενδεικτικά παραδείγματα (μονάδες 4) και να δικαιολογήσετε τις συγκεκριμένες επιλογές ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα τους (μονάδες 4).

Μονάδες 08

B3. Χρησιμοποιώντας καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις-φράσεις να **γράψετε από μία δική σας πρόταση, ώστε να προκύπτει η σημασία**

⁵ Με την προϋπόθεση ότι έχουν διδαχθεί οι τρόποι και τα μέσα πειθούς.

⁶ Η περίληψη εδώ στοχεύει στην επιλογή συγκεκριμένων αναφορών με βάση το κοινό θέμα.

της λέξης-φράσης: **αποσύρθηκε, διαμόρφωσαν, κοινή γνώμη, μηδενισμού, προσδοκία, δυσβάστακτα φορτία.** (Οι λέξεις-φράσεις είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν σε οποιοδήποτε τύπο τους).

Μονάδες 12

Γ1. Κατά τον αρθρογράφο «η πολιτικά και αισθητικά ανήσυχη νεολαία, αυτή που δίνει τον ζωηρό τόνο της τελευταίας δεκαπενταετίας, η νεολαία των καταλήψεων, των διαδηλώσεων, της αυτοδιαχείρισης, του νεορομαντισμού, ενίοτε και του μηδενισμού (...) αντιμετωπίζεται (...) σαν αντικοινωνικό στοιχείο.» α) Συμφωνείτε με την άποψη αυτή ή διαφωνείτε; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. β) Πώς, κατά τη γνώμη σας, πρέπει να αντιμετωπίζονται οι νέοι και οι νέες σήμερα; Η απάντηση στα δύο ζητούμενα θα έχει τη μορφή σύντομης ομιλίας (250-300 λέξεων) στο πλαίσιο εκδήλωσης του σχολείου σας για τις σχέσεις γονέων-εφήβων.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ⁷

Διδώ Σωτηρίου - Οι Επισκέπτες

Δύο φαντάσματα από τον 19^ο αιώνα, η Ελίζα (Ελισάβετ Μαρτινέγκου) και ο Αλέξανδρος, επισκέπτονται τη Ντορίτα, μια σύγχρονη, γεμάτη ευαισθησίες και ανησυχίες μαθήτριά της Β΄ Λυκείου, και της εξιστορούν τις περιπέτειες και τις δυσκολίες που σημάδεψαν τις σύντομες ζωές τους. Οι εμπειρίες τους κάνουν την Ντορίτα να ξαναδεί με άλλο μάτι τα προσωπικά της προβλήματα και τις προκλήσεις της εποχής της. Στο απόσπασμα μιλά το φάντασμα της Ελίζας.

Η λατρεία της μάθησης

Από μικρό παιδί ένιωθα μια φλόγα να με καίει. Ήθελα να εκφραστώ, να γράψω. Πώς όμως; Γράμματα δεν ήξερα. Ως τα οχτώ μου χρόνια, όπως σου είπα, αγνοούσα και αυτό το αλφάβητο. Κανείς απ' τους υπεύθυνους για την αγωγή μου δεν είχε διάθεση να ικανοποιήσει τη λαχτάρα που ένιωθα για τα γράμματα. Παρακάλεσα κάποτε την άλλη φυλακισμένη, τη μητέρα μου, να μου δείξει αυτή τα λίγα γραμματάκια που ήξερε. Η καημενούλα έκανε προσπάθεια ν' ανταποκριθεί. Άρχισε από το «Άγιος ο Θεός, άγιος ισχυρός...». Αυτό το ελάχιστο που μπόρεσε να μου δώσει το άρπαξα και από τότε μόνη μου επιδόθηκα με το ζήλο εφευρέτη, γιατί πραγματικά εφεύρισκα όσα εκείνη δεν ήξερε να μου εξηγήσει. Αυτό ήταν το πρώτο μου ξεκίνημα, μια και ο πατέρας μου και ο αδελφός μου που είχαν φοιτήσει στα μεγαλύτερα Κολέγια και Πανεπιστήμια της Ευρώπης, ούτε ήθελαν ούτε καταδέχονταν να ασχοληθούν με τη μόρφωση ενός κοριτσιού. Τους φαινόταν ανήκουστο και επιζήμιο να γυρεύει γράμματα ένα κορίτσι!

Ωστόσο, μια φορά που ζήσαμε για λίγες μέρες με τον πατέρα μου στην εξοχή και δεν είχε πώς να περάσει την ώρα του, το βρήκε διασκεδαστικό να μου δείξει να διαβάζω ιταλικά. Ήταν σίγουρος πως δεν θα καταλάβαινα και πολλά πράγματα. Εγώ όμως άνοιξα μάτια και αυτιά και όλα τα πορτοπαράθυρα του μυαλού μου και ρούφηξα τη διδασχή του όπως το ξερό σφουγγάρι το νερό. Από κει και πέρα τη γλώσσα την έμαθα με τη βοήθεια μιας «Μεθόδου εκμαθήσεως της

⁷ Το κριτήριο που ακολουθεί είναι πρόταση του συναδέλφου Π. Ιωαννίδη βλ. <http://agathi.pbworks.com> και χρησιμοποιείται με τη δική του συγκατάθεση.

Ιταλικής γλώσσας», που την ανακάλυψα στη βιβλιοθήκη. Από τη μια σελίδα είχε το ιταλικό κείμενο και από την άλλη την ελληνική εξήγησή του. Ανασκουμπώθηκα λοιπόν και άρχισα το επίμονο και τόσο απολαυστικό έργο της αυτομόρφωσης. Η χαρά και η ικανοποίησή μου ήταν τόση, θαρρείς και είχα ανακαλύψει χρυσωρυχείο... Έπεσα με τα μούτρα στις γραμματικές και στα συντακτικά και προχώρησα γρήγορα και στις δύο γλώσσες.

Αυτή η τόσο θερμή προσήλωσή μου στο διάβασμα φυσικό ήταν να με κάνει να παραμελώ το μισητό εργόχειρο, πράγμα που δυσaráεστησε τη μητέρα και τη γιαγιά μου. Πού ακούστηκε κορίτσι να παρατάει το εργόχειρο για διαβάσματα! Όσο όμως εκείνες μ' εμπόδιζαν τόσο φούντωνε μέσα μου η φλόγα για μάθηση. Ήθελα να τους πω, τι κατάλαβαν αυτές που έμειναν τυφλές μέσα στο μαύρο σκοτάδι της αμάθειας. Μα πού να το αποτολμήσω... Εδώ δεν είπα κάτι πολύ πιο ανεκτό: «Αφού δε μου φέρνετε δάσκαλο, αφήστε με τουλάχιστο να μελετάω ένα δυο ώρες μοναχή μου». Έτσι τα διαβάσματα γίνονταν κρυφά σαν να έκανα κάποια κακή πράξη.

Την εποχή αυτή η μητέρα μου έφερε στον κόσμο ένα ωραίο αγοράκι, πράγμα που της έδωσε μεγάλη χαρά. Σ' εμένα αναθέσανε τις δουλειές που εκείνη έκανε στο σπίτι. Ένα βράδυ μ' ανακάλυψε ο πατέρας μου ριγμένη στο διάβασμα. Για κακή μου τύχη είχα ξεχάσει να βάλω αποβραδís μέσα το κλουβί με το καναρίνι. Με πρόσχημα τη μικρή αυτή παράλειψη άρχισε να φωνάζει και να με μαλώνει και να λέει πως τα γράμματα «εσκότισαν» το μυαλό μου και με κάνουν να ξεχνώ τα καθήκοντά μου.

Αυτό με πλήγωσε και με φόβισε γιατί σκέφτηκα πως ό,τι στραβό θα έκανα από δω και πέρα, για όλα θα φταίγανε τα γράμματα...

Λέξεις 513

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές (Σ) ή λάθος (Λ) τις παρακάτω προτάσεις (μονάδες 5) **τεκμηριώνοντας τις επιλογές σας με σχετικές αναφορές από το κείμενο (μονάδες 10)⁸:**

1. Η μητέρα της αφηγήτριας είχε στοιχειώδη μόρφωση.

⁸ Η τεκμηρίωση αναφέρεται στη σχετική Υ.Α.

2. Το οικογενειακό περιβάλλον της ηρωίδας ήταν πολύ υποστηρικτικό στις «γνωστικές αναζητήσεις της».
3. Ο πατέρας έδειχνε μεγάλη εμπιστοσύνη στις ικανότητες της κόρης του.
4. Η ηρωίδα ζήτησε από τη μητέρα της να της φέρει δάσκαλο για μαθήματα.
5. Η ηρωίδα πιστεύει ότι η αμέλεια που έδειξε με το καναρίνι ήταν δικαιολογία, για να την σταματήσουν από τα γράμματα.

Μονάδες 15

A2. Γιατί πιστεύετε ότι η ηρωίδα αναφέρει ότι: «(ο πατέρας) Ήταν σίγουρος πως δεν θα καταλάβαινα και πολλά πράγματα»; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

B1. Να καταγράψετε δύο μεταφορές και μία παρομοίωση (μονάδες 6) και να τις σχολιάσετε **ως προς τη λειτουργικότητά τους μέσα στο κείμενο** (μονάδες 6).

Μονάδες 12

B2. «εσκοτίσαν», «Αφού δε μου φέρνετε δάσκαλο, αφήστε με τουλάχιστο να μελετάω ένα δυο ώρες μοναχή μου», «Μεθόδου εκμαθήσεως της Ιταλικής γλώσσας». Να σχολιάσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω φράσεις.

Μονάδες 12

B3. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο απόσπασμα; Τι τόνο προσδίδει η χρήση του στην αφήγηση;

Μονάδες 06

Γ1. Ποιες σκέψεις σας προκαλεί η αρνητική στάση του πατέρα στις προσπάθειες της κόρης του να μορφωθεί; **Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα ενιαίο κείμενο 150 λέξεων.**

Μονάδες 40

Γ1. (Εναλλακτικά ως πρόταση δημιουργικού μετασχηματισμού) **Υποθέστε ότι είστε η Ελίζα.** Συνεχίζετε την αφήγηση σε 150-180 λέξεις δοκιμάζοντας να ερμηνεύσετε την «παράταιρη» για την εποχή κλίση για τα γράμματα; Τι, άραγε, έκανε την Ελίζα «να μισεί τα εργόχειρα» και να αισθάνεται τη φλόγα για μάθηση;

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ

Ένας πειρασμός – Ιωάννης Κονδυλάκης (απόσπασμα)

Ο Κώστας Πρινούδης είναι ένας γοητευτικός νεαρός ο οποίος ταξιδεύει στη Θεσσαλία –που μόλις έχει απελευθερωθεί από τους Τούρκους (1881). Όταν φτάνει στον Βόλο, γνωρίζεται με μια τουρκική οικογένεια που μεταναστεύει στη Μικρά Ασία. Ο αφηγητής, που είναι συνταξιδιώτης του Κώστα, μας διηγείται την περιπέτειά του ήρωα...

Άλλα τήν προσοχήν του προσείλκυσε πρὸ πάντων μία τουρκική οικογένεια μένουσα εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἀποτελουμένη ἀπὸ ἓνα γέροντα καὶ μίαν γραῖαν καὶ ἀπὸ τὴν θυγατέραν των, ἡ ὁποία, καθ’ ἃ μᾶς ἐβεβαίωσεν ὁ ξενοδόχος, ἦτο πολὺ εὐηδής¹. Ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶχεν ἔλθει ἐκ Λαρίσης, ἐτοιμαζομένη νὰ μεταναστεύσῃ εἰς Μικρὰν Ἀσίαν².

- Ἐγὼ πρὸς τιμωρίαν θὰ τοὺς γυρίσω εἰς τὴν Λάρισαν, μᾶς εἶπεν ὁ Κώστας. Νὰ μάθουν αὐτοὶ νὰ εἶνε φανατικοί, νὰ φεύγουν πρὸ τοῦ πολιτισμοῦ, οἱ βάρβαροι!

- Καλά.

Ἐγνώριζε τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν, ὅπως ἐγνώριζε τὰ γαλλικὰ καὶ τὰ ἀγγλικά, καὶ μὲ τὴν μεγάλην εὐκολίαν τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς τὰς γνωριμίας, ἐσχετίσθη αὐθημερὸν μὲ τὸν ἀγὰν καὶ ἤρχισεν ὁμιλίαν καὶ μὲ τὴν σύζυγόν του· τὴν νύκτα δέ, καθήσας μόνος εἰς τὸν ἐξώστην, ἐτραγούδησε σιγὰ σιγὰ περιπαθὲς τουρκικὸν ᾠσμα. Τὶ ἀκριβῶς συνέβη κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας καὶ νύκτας δὲν γνωρίζομεν. Ἀλλ’ ἓνα πρῶτ’, ὅταν ἐξυπνήσαμεν, εὐρήκαμεν τὸ ξενοδοχεῖον ἀνάστατον.

Ἡ νεαρὰ χανούμισσα εἶχε γίνει ἄφαντος καὶ τῶν γονέων τῆς ἡ ταραχή καὶ ἡ λύπη ἦτο ἀπερίγραπτος.

Τότε κάτι ὑπώπτευσα καὶ ἀνοίξας τὸ δωμάτιον τοῦ Κώστα, τὸ εὐρήκα κενόν. Ἀλλ’ ἐπὶ τῆς τραπέζης του ὑπῆρχεν ἡ ἐξῆς σημείωσις: «Ἡ ὠραία Σεμιλέ, μὴ συμεριζομένη τὸν φανατισμὸν τῶν γονέων τῆς, ἐπιστρέφει εἰς τὴν γενέτειραν πόλιν, ἵνα ἀπολαύσῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας. Μὲ παρεκάλεσε δὲ νὰ τὴν συνοδεύσω, καὶ ὡς εὐγενὴς ἄνθρωπος δὲν ἠδυνάμην ν’ ἀρνηθῶ».

-Βρὲ τὸν τσαχπίνην! Τὸ εἶπε καὶ τὸ κατόρθωσε.

Οἱ ταλαίπωροι πάροικοί μας Ὁθωμανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Λάρισαν διὰ νὰ ἐπανεύρουν τὴν δραπετίδα.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφθάσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Λάρισαν. Ἀλλὰ παρήλθαν ἱκαναὶ ἡμέραι ἕως οὗ ἀνακαλυφθῇ τὸ καταφύγιον τῶν φυγάδων. Ἡ Σεμιλέ ἐπέμενε μετὰ δακρύων νὰ μείνῃ πλησίον τοῦ Κώστα νὰ γίνῃ χριστιανή, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Πρινούδης δὲν ἐταξίδευεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν διὰ νὰ διαδώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ἐβοήθησεν ὀλίγον ἀσπλάχνως τὰς προσπάθειάς τῶν γονέων της, οἵτινες μετὰ πολλὰς περιπετείας τὴν ἐπανήγαγον εἰς τὸν Βόλον.

Λέξεις 310

1. **εὐηδής** η: ὁμορφη
2. Μετὰ τὴν παραχώρησιν τῆς Θεσσαλίας (1881), πολλοὶ Τούρκοι πουλοῦν τὰς περιουσίας τους καὶ μεταναστεύουν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να χαρακτηρίσετε ὡς σωστές (Σ) ἢ λάθος (Λ) τὰς παρακάτω προτάσεις με βάση τὸ παραπάνω κείμενο. (μονάδες 5) **Να τεκμηριώσετε τὰς ἐπιλογές σας με στοιχεία τοῦ κειμένου.** (μονάδες 10)

1. Ὁ Κώστας Πρινούδης θεωρεῖ τοὺς Τούρκους ἀπολίτιστους.
2. Ἡ Σεμιλέ ἀκολούθησε τὸν Πρινούδη χωρὶς τὴ θέλησίν της.
3. Ὁ πατέρας τῆς Σεμιλέ βρῆκε τὸ σημεῖωμα τοῦ Κώστα Πρινούδη.
4. Οἱ γονεῖς τῆς Σεμιλέ ἐντόπισαν γρήγορα τὴν κόρη τους στὴ Λάρισα.
5. Ὁ Κώστας Πρινούδης δακρύζοντας ἀποχωρίστηκε τὴ Σεμιλέ.

Μονάδες 15

A2. Να σκιαγραφήσετε σὲ μία παράγραφο 50-60 λέξεων **τὸν χαρακτήρα τοῦ κεντρικοῦ ἥρωα προσέχοντας τὸν τρόπο ποὺ σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ.**

Μονάδες 15

B1. ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ ἔχει εἰπωθεῖ ὅτι διηγείται με χιούμορ καὶ τὰ πεζὰ τοῦ εἶναι εὐχάριστα λαϊκὰ ἀναγνώσματα. Ἐπιβεβαιώνονται αὐτὲς οἱ κρίσεις μέσα ἀπὸ τὸ κείμενο; **Να τεκμηριώσετε τὴν ἀποψή σας με συγκεκριμένες ἀναφορὰς στο κείμενο.**

Μονάδες 20

B2. «Ἡ ἀντικειμενοποίηση τῆς ἀφήγησης (στο πλαίσιο τοῦ ρεύματος τοῦ Ρεαλισμοῦ) ἐπιτυγχάνεται με τὴν ἐλαχιστοποίηση τῆς παρουσίας

του αφηγητή και την τριτοπρόσωπη αφήγηση (παντογνώστης αφηγητής).» Να τεκμηριώσετε τη συγκεκριμένη άποψη αξιοποιώντας συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 10

Γ1. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σας προκαλεί η στάση του Κώστα Πρινούδη στις προσπάθειες της Σεμιλέ να μείνει μαζί του; Να τις αναπτύξετε σε ένα ενιαίο κείμενο 100 λέξεων.

Γ1. (Εναλλακτικά) Στο εξεταζόμενο απόσπασμα διαφαίνονται εκείνα τα στοιχεία που στάθηκαν εμπόδιο στον ερωτικό δεσμό του Κώστα και της Σεμιλέ. Πιστεύετε ότι και σήμερα υφίστανται αυτά τα εμπόδια; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα ενιαίο κείμενο 100 λέξεων.

Γ1. (Εναλλακτικά ως πρόταση δημιουργικού μετασχηματισμού) Υποθέστε πως η Σεμιλέ αποφασίζει να αφηγηθεί όσα της συνέβησαν σε μία φίλη της μέσω μιας επιστολής. Να συντάξετε εκ μέρους της αυτήν την επιστολή (150 λέξεων περίπου) λαμβάνοντας υπόψη σας τα συναισθήματά της και τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεται.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ⁹

(Ο τύπος καίγεται)

Ο συγγραφέας του βιβλίου «Το Τέλος των εφημερίδων και το μέλλον της ενημέρωσης» έχει το ίδιο μαράζι που πολλοί διατυπώνουν και στην Ελλάδα. Κυριαρχεί ένας καταστροφικός **εφησυχασμός** για ό,τι πάει στραβά, και φυσικά για την κρίση του Τύπου. «Ίσως είναι καιρός να πανικοβληθούμε» τιτλοφορεί το πρώτο του κεφάλαιο.

Σ' αυτήν την κρίση πολλοί επιχειρηματίες του Τύπου απαντούν με περιορισμό του κόστους. Φωναχτά στη Γαλλία, **σιωπηρά** στην Ελλάδα. Για τον Bernard Poulet **ο περιορισμός του κόστους δεν αρκεί. Εξάλλου, στη Γαλλία το δοκίμασαν επί μακρόν**. Η δρακόντεια μείωση των λειτουργικών εξόδων των εφημερίδων, η μείωση του αριθμού των σελίδων και του μεγέθους τους, το κλείσιμο γραφείων ανταποκριτών στο εξωτερικό, ο περιορισμός του χρόνου για την διεξαγωγή ερευνών κ.λπ. μειώνουν σίγουρα το συνολικό κόστος, χωρίς ωστόσο να εξασφαλίζουν κερδοφόρους ισολογισμούς. Ακόμη τα ένθετα (μόδα, αυτοκίνητα, ρολόγια) πολλαπλασιάζονται, για να «τσιμπήσουν» οι διαφημιστές, και εκτινάσσεται στα ύψη ο πληθωρισμός των «πρόσθετων προϊόντων» (βιβλία, CD, DVD, στυλό, ηλεκτρονικές συσκευές, καφετιέρες κ.λπ.), ενέργειες που μετατρέπουν την εφημερίδα σε δωρεάν ένθετο εμπορικής προσφοράς και δεν είναι παρά **προσωρινές** λύσεις ανάγκης.

Αυτή είναι και η κατάσταση στον ελληνικό τύπο. Οι εκδότες συρρικνώνουν το έτσι κι αλλιώς χαμηλό κόστος των δημοσιογραφικών τμημάτων, επενδύοντας όλο και περισσότερο στις προσφορές και τα δώρα, τα οποία υποτίθεται ότι συνοδεύουν τις εφημερίδες. Ξεχνούν ότι το βασικό προϊόν τους είναι η σκέψη, το μεράκι και οι γνώσεις των ανθρώπων που ερευνούν και γράφουν. Στην προσπάθειά, όμως, να συμπίεσουν το κόστος, προσπαθούν με τους ίδιους ανθρώπους να παράγουν περισσότερα προϊόντα, ενώ στην ουσία παράγουν μόνο περισσότερο τυπωμένο χαρτί δίχως

⁹ Το κριτήριο που ακολουθεί είναι πρόταση του συναδέλφου Π. Ιωαννίδη βλ. <http://agathi.pbworks.com> και χρησιμοποιείται με τη δική του συγκατάθεση.

σκέψη. Οι περισσότερες ώρες δουλειάς των δημοσιογράφων παράγουν περισσότερες λέξεις με λιγότερη σκέψη. Οι αναγνώστες από την πλευρά τους δεν πληρώνουν για να αγοράσουν λέξεις. Άλλωστε, βρίσκουν **άφθονες** και δωρεάν στο διαδίκτυο. Θα αγόραζαν ένα έντυπο, αν μπορούσε να τους προσφέρει μια υπηρεσία. Θα ήταν ικανοποιημένοι, αν μια εφημερίδα γινόταν πλοηγός στη θάλασσα των πληροφοριών που τους περιβάλλει και μπορούσε να βάλει τάξη στο χάος.

Επομένως, για να έχει μέλλον ο τύπος, δεν αρκεί να μεταμορφωθεί σε ηλεκτρονικό. Δε φτάνει να μπει στο διαδίκτυο. Πρέπει να καταφέρει να συμπυκνώνει καθημερινά την πραγματικότητα σε θεωρία, να δίνει νόημα στις αμέτρητες πληροφορίες που καθημερινά λαμβάνουμε από εκατοντάδες Μέσα. Βέβαια, δεν είναι εύκολο. Απεναντίας, θέλει διαρκή παραγωγή σκέψης και νέων ιδεών, επένδυση στους ανθρώπους, δηλαδή στην εκπαίδευση και στην επανεκπαίδευσή τους. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, ένας δημοσιογράφος να διαβάζει λιγότερο από τους αναγνώστες του. Κυρίως, όμως, απαιτείται αλλαγή θεώρησης της ίδιας της βιομηχανίας του τύπου. Μπορεί να το κάνει;

Π. Μανδραβέλης, από την ιστοσελίδα του εβδ. περιοδικού *Lifo*, 19.11.2009 (διασκευή).

Λέξεις 411

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Τι εννοεί ο αρθρογράφος ότι: «(οι αναγνώστες)...Θα ήταν ικανοποιημένοι, αν μια εφημερίδα γινόταν πλοηγός στη θάλασσα των πληροφοριών που τους περιβάλλει και μπορούσε να βάλει τάξη στο χάος»; **Να απαντήσετε με 50-60 λέξεις.**

Μονάδες 15

A2. **Να ενημερώσετε συνοπτικά τους/τις συμμαθητές/τριες σας για την κατάσταση που επικρατεί στο γαλλικό και τον ελληνικό τύπο, όπως αυτή αποτυπώνεται στη δεύτερη και την τρίτη παράγραφο.** (60-70 λέξεις)

Μονάδες 15

B1. Να γράψετε τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων: *άφθονες, προσωρινές, ο περιορισμός, σιωπηρά, εφησυχασμός.*

Μονάδες 10

B2. *Ακόμη, Επομένως, Απεναντίας, Κυρίως:* Ποια σχέση συνοχής δηλώνει η κάθε διαρθρωτική λέξη;

Μονάδες 10

B3. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η δεύτερη παράγραφος του κειμένου; (μονάδες 5) **Να καταγράψετε δύο σημεία της παραγράφου που περιέχουν σχόλιο.** (μονάδες 5)

B3. (Εναλλακτικά) Να βρείτε τη θεματική περίοδο της δεύτερης παραγράφου (μονάδες 4) και να εξηγήσετε με ποιον τρόπο αναπτύσσεται στην υπόλοιπη παράγραφο. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Γ1. Αφού διαβάσατε την παραπάνω δημοσίευση, αποφασίσατε να στείλετε μία επιστολή στον αρθρογράφο, στην οποία αναπτύσσετε τις απόψεις σας για τη συμβολή του Τύπου στην ενημέρωση της κοινής γνώμης και την προάσπιση της δημοκρατίας. (300-350 λέξεις).

Γ1. (Εναλλακτικά) Ο αρθρογράφος κρίνει ότι οι αναγνώστες «Θα αγόραζαν ένα έντυπο, αν μπορούσε να τους προσφέρει μια υπηρεσία. Θα ήταν ικανοποιημένοι, αν μια εφημερίδα γινόταν πλοηγός στη θάλασσα των πληροφοριών που τους περιβάλλει και μπορούσε να βάλει τάξη στο χάος.» Συμφωνείτε με αυτό; **Στην απάντηση-επιστολή σας προς τον αρθρογράφο να αξιοποιήσετε τις δικές σας εμπειρίες και επιλογές.**

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ¹⁰

Νέοι της Σιδώνας, 1970 Μ. Αναγνωστάκης

Το Ποίημα ανήκει στη συλλογή Ο Στόχος (1970). Είναι γραμμένο κατά τη διάρκεια της δικτατορίας.

Κανονικά δεν πρέπει να 'χουμε παράπονο
Καλή κι εγκάρδια η συντροφιά σας, όλο νιάτα.
Κορίτσια δροσερά — αρτιμελή αγόρια
Γεμάτα πάθος κι έρωτα για τη ζωή και για τη δράση.
Καλά, με νόημα και ζουμί και τα τραγούδια σας
Τόσο, μα τόσο ανθρώπινα, συγκινημένα,
Για τα παιδάκια που πεθαίνουν σ' άλληνη ήπειρο
Για ήρωες που σκοτώθηκαν σ' άλλα χρόνια,
Για επαναστάτες Μαύρους, Πράσινους, Κιτρινωπούς,
Για τον καημό του εν γένει πάσχοντος Ανθρώπου.
Ιδιαιτέρως σας τιμά τούτη η συμμετοχή
Στην προβληματική και στους αγώνες του καιρού μας
Δίνετε ένα άμεσο παρών και δραστικό — κατόπιν τούτου
Νομίζω δικαιούσθε με το παραπάνω
Δυο δυο, τρεις τρεις, να παίξετε, να ερωτευθείτε,
Και να ξεσκάσετε, αδελφέ, μετά από τόση κούραση.
(Μας γέρασαν προώρως, Γιώργο*, το κατάλαβες;)

*Γιώργο: ο ποιητής απευθύνεται σε φίλο του.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με βάση το συγκεκριμένο ποίημα, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) (μονάδες 5)
τεκμηριώνοντας τις επιλογές σας με αναφορές στο ποίημα (μονάδες 10).

1. Ο ποιητής επαινεί τους νέους για τη στάση τους.
2. Ο ποιητής δεν εμφανίζεται μέσα στο ποίημα.

¹⁰ Το κριτήριο που ακολουθεί είναι πρόταση του συναδέλφου Π. Ιωαννίδη βλ. <http://agathi.pbworks.com> και χρησιμοποιείται με τη δική του συγκατάθεση.

3. Οι νέοι συμμετέχουν με ουσιαστικό τρόπο στα κοινά.
4. Ο ποιητής ανησυχεί για τη συμμετοχή των νέων στα κοινά.
5. Με τον τελευταίο στίχο ο ποιητής εκφράζει την απογοήτευσή του.

Μονάδες 15

A2. Πώς διασκεδάζουν οι νέοι του ποιήματος (Μονάδες 5); Τι ενοχλεί σ' αυτόν τον τρόπο διασκέδασης τον ποιητή; (Μονάδες 10) (Η απάντησή σας να έχει έκταση 50-60 λέξεις).

Μονάδες 15

B1. Να σχολιάσετε την πρόταξη και τη σημασία της λέξης «Κανονικά» στον πρώτο στίχο.

Μονάδες 10

B2. «Ο τόνος του ποιήματος είναι ειρωνικός. Η γλώσσα είναι άλλοτε καθημερινή και άλλοτε «καβαφίζουσα» (μίμηση της γλώσσας του Κ. Καβάφη)». Ποια από τα στοιχεία που παρέχει το ποίημα τεκμηριώνουν την άποψη αυτή;

Μονάδες 10

B3. Το ποίημα οργανώνεται πάνω σε αντιθέσεις άλλοτε φανερές και άλλοτε όχι. Να τις εντοπίσετε και να τις παρουσιάσετε.

Μονάδες 10

Γ1. Υποθέστε ότι συμμετέχετε σε ένα διάλογο με τους νέους του ποιήματος. Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματά σας θα τους μεταφέρατε για τη στάση που υιοθετούν απέναντι στα προβλήματα της εποχής τους; Αναπτύξτε τις απόψεις σας σε ένα ενιαίο κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ

Το διαβατήριο για επιτυχημένη σταδιοδρομία

της Νότας Τρίγκα ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟ ΒΗΜΑ 24/11/2008

(διασκευή¹¹)

Τα δεδομένα που ίσχυαν μέχρι πρότινος στην αγορά εργασίας έχουν ανατραπεί, οι απαιτήσεις έχουν αλλάξει και τα πρώτα «θύματα» αυτής της αλλαγής είναι κατά κύριο λόγο οι νέοι, των οποίων η ανεργία καλπάζει, αλλά και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια νιώθουν έντονη εργασιακή ανασφάλεια. Ο μεγάλος ανταγωνισμός που έχει επέλθει στην αγορά εργασίας έχει προκαλέσει εργασιακή ανασφάλεια η οποία, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο από τον πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει η προσωπικότητα στην πρόσληψη αλλά και στην επαγγελματική ανέλιξη.

Ο ακριβής προσδιορισμός των προσωπικών στοιχείων, τα οποία θεωρούνται σημαντικά για να προσληφθεί ένας νέος και που θα πρέπει να διαθέτει ένας εργαζόμενος, ποικίλλει από εταιρεία σε εταιρεία. «Ένα στέλεχος σήμερα δεν αρκεί να κάνει σωστά τη δουλειά του και να εκτελεί απλώς τα καθημερινά καθήκοντά του με συνέπεια» λέει ο κ. Ι. Απέργης (συνεργάτης στη Metron Management Consultants Ltd). «Χρειάζεται να προβληματίζεται στη δουλειά του, να αναζητεί διαρκώς τρόπους βελτίωσης, έτσι ώστε η δουλειά να γίνεται καλύτερα, οικονομικότερα, ταχύτερα και αποτελεσματικότερα.». Πέρα από αυτή τη σημαντική ικανότητα, ανάμεσα στα άλλα χαρακτηριστικά που ζητεί η αγορά εργασίας «είναι η διάθεση και ικανότητα για συνεχή εκσυγχρονισμό γνώσεων και ικανοτήτων» τονίζει ο ίδιος και καταλήγει: «Ένα άλλο ζητούμενο είναι η εξωστρέφεια, δηλαδή η θεώρηση των πραγμάτων από μια οπτική γωνία πέρα από τη δική του εργασία, το δικό του αντικείμενο, το τμήμα ή την επιχείρηση. Τελευταία και ιδιαίτερα σημαντική απαίτηση των επιχειρήσεων είναι η ομαδικότητα. Οι επιχειρήσεις ζητούν

¹¹ <https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/to-diabatirio-gia-epityximeni-stadiodromia/> (Από το βιβλίο της Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ)

ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά στο πλαίσιο μιας ομάδας».

Μια από τις αλλαγές που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στην αγορά εργασίας είναι και το γεγονός ότι ο εργαζόμενος αλλάζει πολλές θέσεις εργασίας σε διαφορετικές εταιρείες. «Υπολογίζεται ότι από τη στιγμή που θα προσληφθεί ένας νέος ως τη συνταξιοδότησή του αλλάζει κατά μέσο όρο 10 εργοδότες, σύμφωνα με στοιχεία που προέρχονται από την Αμερική» λέει ο καθηγητής του μη κερδοσκοπικού εκπαιδευτικού οργανισμού Alba κ. Χ. Τσούκας. «Γι' αυτό ο υποψήφιος εργαζόμενος θα πρέπει να διαθέτει μια πολύ καλή γενική παιδεία για να μπορεί να αντεπεξέρχεται στις διαφορετικές κάθε φορά εργασιακές απαιτήσεις» επισημαίνει ο ίδιος.

Πέρα **όμως** από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, υπάρχουν και τα τυπικά προσόντα που πρέπει να διαθέτει ένας νέος ο οποίος θέλει να ξεκινήσει τη σταδιοδρομία του σήμερα, προκειμένου να βρει δουλειά στον χώρο των ιδιωτικών επιχειρήσεων. «Στα τυπικά προσόντα» λέει η κυρία Χριστίνα Χατζόγλου, ανώτερη σύμβουλος στην εταιρεία ICAP, «περιλαμβάνονται το πτυχίο και το μεταπτυχιακό, η γνώση ξένων γλωσσών και ιδιαίτερα της αγγλικής και η χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Ο χειρισμός των ηλεκτρονικών υπολογιστών αφορά τα πακέτα windows, excell. Επιθυμητή είναι και η γνώση μιας δεύτερης ξένης γλώσσας. Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τις περισσότερες φορές ζητείται και η εργασιακή πείρα που συνήθως προσδιορίζεται γύρω στα ένα ως δύο χρόνια».

Λέξεις 458

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με βάση το παραπάνω κείμενο μπορείτε να υποστηρίξετε τις παρακάτω διατυπώσεις; Να σημειώσετε ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ.

1. Η προσωπικότητα του εργαζόμενου και τα τυπικά προσόντα έχουν πλέον την ίδια βαρύτητα στην αγορά εργασίας.
2. Η σύγχρονη αγορά εργασίας επιβάλλει την ανάγκη συνεχούς εμπλουτισμού των γνώσεων των εργαζομένων.
3. Η σταθερότητα στην εργασία δεν είναι πλέον δεδομένη στην εποχή μας.

4. Η ικανότητα χρήσης ενός υπολογιστή ανήκει στα προαιρετικά τυπικά προσόντα ενός εργαζόμενου.
5. Η γνώση δεύτερης ξένης γλώσσας είναι πλέον απαραίτητη για να βρει κανείς εργασία σήμερα στον ιδιωτικό τομέα.

Μονάδες 15

A2. Να αποδώσετε περιληπτικά (σε 60 λέξεις) το περιεχόμενο της δεύτερης και τρίτης παραγράφου του κειμένου **διατηρώντας το ίδιο επικοινωνιακό πλαίσιο¹²**.

Μονάδες 15

B1. α) Με ποιο τρόπο στην πρώτη παράγραφο του κειμένου εξασφαλίζεται **η νοηματική αλληλουχία**, με δεδομένη την απουσία διαρθρωτικών λέξεων μεταξύ των δύο περιόδων. (μονάδες 05) **β)** «Πέρα **όμως** από τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας»: Να εξηγήσετε τη λειτουργία συνοχής που επιτελεί η λέξη «**όμως**» στο σύνολο του κειμένου. (μονάδες 05)

Μονάδες 10

B2. Να αντικατασταθούν οι υπογραμμισμένοι ρηματικοί τύποι του κειμένου με άλλους συνώνυμους λαμβάνοντας υπόψη τα συγκεκριμένα κειμενικά συμφραζόμενα.

Μονάδες 10

B3. Να μετασχηματίσετε τις παρακάτω φράσεις του κειμένου, όπου γίνεται μεταφορική χρήση του λόγου, χρησιμοποιώντας κυριολεξία:

1. Το διαβατήριο για επιτυχημένη σταδιοδρομία.
2. η ανεργία καλπάζει

Μονάδες 10

Γ1. Με αφορμή το παραπάνω δημοσίευμα της εφημερίδας *Το Βήμα* αναλαμβάνετε να δημοσιεύσετε ένα άρθρο (300 λέξεις) στη σχολική εφημερίδα, όπου διατυπώνετε προτάσεις για το πώς το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα θα μπορούσε να ανταποκριθεί καλύτερα στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Γ1. (Εναλλακτικά) Με αφορμή το παραπάνω δημοσίευμα της εφημερίδας *Το Βήμα* και ειδικότερα την αναφορά ότι «*Τα δεδομένα που ίσχυαν μέχρι πρότινος στην αγορά εργασίας έχουν ανατραπεί, οι*

¹² Το επικοινωνιακό πλαίσιο σε αυτή την περίπτωση δεν απαιτεί λεκτικές εισαγωγικές αναφορές. Μπορεί να δοθεί ένας ενδεικτικός τίτλος πριν την περίληψη.

απαιτήσεις έχουν αλλάξει και τα πρώτα «θύματα» αυτής της αλλαγής είναι κατά κύριο λόγο οι νέοι, των οποίων η ανεργία καλπάζει, αλλά και οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια νιώθουν έντονη εργασιακή ανασφάλεια.» αναλαμβάνετε να δημοσιεύσετε ένα άρθρο (300 λέξεις) στη σχολική εφημερίδα, όπου διατυπώνετε τις ανησυχίες σας για το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον και τις επιπτώσεις του για τους νέους ανθρώπους.

Μονάδες 40

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ

Ο Σιούλας ο ταμπάκος του Δημήτρη Χατζή (διήγημα)¹³

Από τη Συλλογή Το τέλος της μικρής μας πόλης (1963).

Σε αρκετές πόλεις της Ελλάδας υπήρχαν ως τα τελευταία χρόνια συντεχνίες, δηλαδή κλειστές επαγγελματικές ομάδες, που λέγονταν εσνάφια ή ισνάφια ή σινάφια· τέτοιες ήταν: των χαλκωματάδων, ασημουργών, γουναράδων, βυρσοδεψών (ταμπάκηδων ή ταμπάκων) κ.ά. Πολλές απ' αυτές τις συντεχνίες έχουν τις ρίζες τους στην οικονομική οργάνωση των βυζαντινών χρόνων. Η εποχή μας εξαφάνισε τις περισσότερες. Στο μαρασμό της συντεχνίας των ταμπάκων στα Γιάννενα αναφέρεται και το διήγημά μας.

Πίσω απ' την ανατολική πλευρά του κάστρου, στην άκρη άκρη της λίμνης, πάνω στην όχτη της, βρισκόταν ο μαχαλάς των ταμπάκικων. Έτσι τα λέγανε τα βυρσοδεψεία. Και ταμπάκους λέγανε τους βυρσοδέψες — ταμπάκηδες που τους λένε στις Σέρρες, στο Βόλο, Θαρρώ και στη Σύρα.

Σ' όλο το μάκρος του μαχαλά, μέσα στο νερό της λίμνης, αραδιαζότανε τα τομάρια, τεζαρισμένα καλά σε ξύλινα τελάρα και τα παίρναν ύστερα, άμα μουλιάζαν και τ' αργάζανε μέσα στ' αργαστήρια — στα ταμπάκικα.(...)

Οι ταμπάκοι παινεύονταν πως ήταν από τους παλιότερους κατοίκους αυτής της πόλης και πως ήταν όλοι τους αρχόντοι «καστρινοί», που τους πέταξαν οι Τούρκοι απ' το κάστρο υστέρα απ' την επανάσταση του Σκυλόσοφου, στα 1612. Και στ' αλήθεια, μιλούσανε το ιδίωμα της πόλης καθαρότερα απ' όλους τους άλλους και το κρατούσαν αμόλευτο στο λεξιλόγιο και στη φωνητική του.

Τα νταραβέρια τους ωστόσο με την πόλη ήτανε πολύ λιγοστά. Σχεδόν ποτέ δεν ανέβαιναν «απάνω» αν δεν είχανε κάποια δουλειά. Καταφρονούσανε τους καινούριους κατοίκους της και μπορεί κανένας να πει πως μήτε τους ήξεραν τους μαχαλάδες που φκιάσαν οι μικρασιάτες πρόσφυγες. Έμεναν εκεί, πίσω από το κάστρο, ένας κόσμος ξεχωριστός και κλεισμένος. Τελειωμένος. (...)

¹³ Ο/Η συνάδελφος μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των λέξεων συνεκτιμώντας τον απαιτούμενο χρόνο για τη συνεξέταση της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Το βράδυ πηγαίνανε σε δικά τους κρασοπουλειά όπου δεν πατούσαν χωριάτες— μονάχα καϊκτσήδες από το μικρό νησί της λίμνης μπαίνανε καμιά φορά και πίνανε λίγο μαζί τους, πριν γυρίσουν στο νησί τους το βράδυ. Μ' αυτούς τους ένωνε το πάθος του κυνηγιού — γι' αυτό τους δίναν το ελεύτερο να κάτσουνε δίπλα τους.

Σ' αυτά τα κρασοπουλειά τα δικά τους, τα τραπέζια ήτανε χαμηλά κι είχανε στη μέση μια τρύπα, για να μπαίνει το χειμώνα το μαγκάλι. Καθόντανε γύρω γύρω, σε σκαμνιά που 'τανε κι αυτά χαμηλά και το κρασί πριν το πιούνε το ζεσταίνανε σε χαλκωμένους μαστραπάδες. Η κουβέντα γύριζε πάντα σε παλιές ιστορίες, κυνήγια, τέτοια πράματα. Άντρες σκληροί και περήφανοι, σπάνια μιλούσανε για δουλειές και συμφέροντα —δεν το καταδέχονταν. Και πολιτική δε μιλούσανε — δεν είχανε με ποιον να τσακωθούνε, γιατί 'ταν όλοι τους σφόδρα βενιζελικοί — Ελλάδα των πέντε θαλασσών, καθώς ταιριάζει σε παλιούς καστρινούς αρχοντάδες. Ψήφιζαν πάντοτε και το βενιζελικό υποψήφιο δήμαρχο και τους βενιζελικούς επιτρόπους στο μητροπολιτικό ναό του Αγίου Αθανασίου και τελειώνανε και μ' αυτά. Αυτάρκεια. Ηθική. Κοινωνική. Πολιτική.

Και επαγγελματική. Κανένας δεν έφυγε απ' το επάγγελμα και κανένας ξένος δεν έμπαινε —η παράδοση του σιναφιού, που 'ταν κι από τα παλιότερα της πόλης, λεν οι αρμόδιοι, δεν είχε αλλάξει ακόμα. Μόνο που στα χρόνια που γράφω, καθώς ήταν λιγοστοί και δένονταν όλοι με συγγένειες μεταξύ τους, είχε γίνει πια και δουλεύαν συνεταιρικά σε κάθε εργαστήρι. Μαστόροι και καλφάδες γίναν ένα — ήταν όλοι τους μαστόροι πια— και νοικοκυραίοι. Αυτό μονάχα είχε αλλάξει. Όλα τ' άλλα μέναν όπως ήταν από τον καιρό που πρωτόγιναν αυτά τ' αργαστήρια. Πολύ λίγο γνοιαζόνταν αυτοί να μάθουν τι γίνεται αλλού με τα δέρματα. (...)

Κι οι ταμπάκοι δεν προφτάσαν κι αυτοί να ιδούνε τι γίνεται γύρω τους, τι ν' άλλαξε τάχα και πότε ν' άλλαξε, κι η δουλειά στα ταμπάκικα όλο και χειρότερα πήγαινε. Σεβρά, λουστρίνια, αδιάβροχα τα φέρναν απόξω, φτηνότερα και καλύτερα δουλεμένα, ακόμα και τις βακέτες και τα σολοδέρματα. Δυο τρεις παλιοί δερματεμπόροι στο παζάρι της πόλης το βρήκανε συμφερότερο, αντίς να παιδεύονται με τους ταμπάκους, να μαζώνουνε τα τομάρια και να τα στέλνουν

ακατέργαστα στην Ιταλία, στη Μασσαλία, ακόμα και στη Σύρα, για να τ' αργαστούν εκεί. Με τις μηχανές.

Άρχισε έτσι σιγά σιγά και κάθε βράδυ στα κρασοπουλειά των ταμπάκων απλωνότανε μια θολή καταχνιά πάνω από τα σκυμμένα κεφάλια. Καμπόσοι δουλεύανε πια δυο τρεις μέρες τη βδομάδα μονάχα. Καμπόσοι το ξέραν πως δεν αφήσανε τίποτα στο σπίτι τους για το βράδυ. Και το ξέραν όλοι πως οι γυναίκες τους διακονεύονται η μια με την άλλη, μοιράζονται αυτές το φαρμάκι και το πίνουνε μοναχές τους, δίχως να τους λένε τίποτα μήτε παραέξω να λένε, αν τύχει κι έχουν δικούς τους. (...)

...Έτσι πήγε κάποτε ο πρώτος ταμπάκος, στάθηκε στο παζάρι και πούλησε το κυνήγι του — ύστερα πήγανε κι άλλοι. Πίσω του εκείνη τη μέρα οι σάλπιγγες των νέων καιρών γκρέμιζαν από θεμέλια τα τείχη της ταμπάκινης Ιεριχώς μέσα σε πανδαιμόνιο απ' ουρλιαχτά μηχανών. Κόντευε η άνοιξη και πάνω απ' τη λίμνη κοπάδια αγριόχηνες τραβούσανε πια για ψηλότερα. Σαν τρομαγμένα κι αυτά...

Λέξεις 690

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες (με ένα Σ ή Λ αντίστοιχα) (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε τις επιλογές σας με αναφορές στο κείμενο (μονάδες 10):

1. Οι ταμπάκοι συμμετείχαν ενεργά στην κοινωνική ζωή της πόλης των Ιωαννίνων.
2. Το διήγημα εξελίσσεται στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.
3. Το κυνήγι ήταν η βασική επαγγελματική ενασχόληση των ταμπάκων.
4. Πολιτικά οι ταμπάκοι υποστήριζαν στο σύνολό τους τον Ελευθέριο Βενιζέλο.
5. Οι ταμπάκοι δεν ενδιαφέρονταν για τις νέες εξελίξεις στον χώρο της επεξεργασίας των δερμάτων.

Μονάδες 15

A2. Να περιγράψετε σε μία παράγραφο 60 λέξεων το σύστημα αξιών ενός ταμπάκου στην πόλη των Ιωαννίνων, όπως αυτός διαφαίνεται στο παραπάνω απόσπασμα.

Μονάδες 15

B1. Ο αφηγητής δεν είναι ένας ψυχρός παρατηρητής της τύχης των ταμπάκων, αλλά συναισθηματικά είναι κοντά στα αφηγούμενα. Σε ποια σημεία του κειμένου εκδηλώνεται αυτή η συμμετοχή και πώς;

Μονάδες 10

B2. Ο αφηγητής χρησιμοποιεί σε αρκετά σημεία α) το γλωσσικό ιδίωμα των ταμπάκων, β) τουρκικές λέξεις. Να καταγράψετε από 3 ενδεικτικά παραδείγματα σε κάθε περίπτωση (6 μονάδες), και να εξηγήσετε σύντομα τη σκοπιμότητα αυτής της γλωσσικής επιλογής εκ μέρους του συγγραφέα (4 μονάδες).

Μονάδες 10

B3. Στην τελευταία παράγραφο του διηγήματος υπάρχει η φράση «Πίσω του εκείνη τη μέρα οι σάλπιγγες των νέων καιρών γκρέμιζαν από θεμέλια τα τείχη της ταμπάκινης Ιεριχώς μέσα σ' ένα πανδαιμόνιο απ' ουρλιαχτά μηχανών». Ποια εκφραστικά μέσα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και γιατί;

Μονάδες 10

☞ Ένα από τα B1, B2, B3 ερωτήματα μπορεί να παραλειφθεί, ώστε ο χρόνος να είναι επαρκής για τους/τις εξεταζόμενους/ες μαθητές και μαθήτριες. Σε αυτή την περίπτωση τα δύο ερωτήματα θα βαθμολογηθούν από 15 μονάδες το καθένα.

Γ. Κατά τη γνώμη σας, οι ταμπάκοι (και οι παρόμοιες συντεχνίες) θα μπορούσαν ν' αποφύγουν τον οικονομικό τους μαρασμό στη σύγχρονη εποχή; Αν ναι, με ποιους τρόπους; Αν όχι, για ποιους λόγους; Η απάντησή σας να έχει τη μορφή ενιαίου κειμένου 150 λέξεων.

Μονάδες 40

ΑΝΑΠΛΑΙΣΙΩΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ¹⁴
ΓΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΛ
(ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ)

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η αυτοβιογραφία του φωτός

(Στο κείμενο «μιλάει» το φως)

Η κορυφαία πράξη στην εξέλιξη της ζωής στον πλανήτη Γη υπήρξε η εμφάνιση του ανθρώπου. Ελπίζω ότι δεν θα θεωρηθεί αυτό κρίση μεροληπτική, που οφείλεται στους ιδιαίτερους δεσμούς μου με τον άνθρωπο. Δεν μπορεί όμως να αμφισβητηθεί ότι το προικισμένο αυτό ον της εξελίξεως κατόρθωσε γρήγορα να κυριαρχήσει στον πλανήτη. Έχει εποικήσει σχεδόν κάθε γωνιά του, κατέκτησε τις θάλασσες και τον αέρα και καθυπόταξε την φύση για τις δικές του αποκλειστικά ανάγκες.

Δύσκολα πάντως γίνεται πιστευτό ότι ο άνθρωπος έχει κοινές ρίζες με άλλα θηλαστικά, και μάλιστα με κάποια είδη πιθήκων· ούτε τις ίδιες ικανότητες έχουν ούτε παρόμοια νοημοσύνη δείχνουν. Η κοινή όμως αυτή καταγωγή δεν φαίνεται πια να αμφισβητείται. Μόνον που χρειάσθηκαν εκατομμύρια χρόνια για να εξελιχθεί ο ανθρώπινος εγκέφαλος και το νευρικό του σύστημα στα σημερινά επίπεδα πολυπλοκότητας και οργανώσεως. Από τότε όμως επέρχεται μια βαθύτατη αλλαγή στην εξελικτική πορεία του ανθρώπου. Η βιολογική εξέλιξη του είδους υπερφαλαγγίζεται από τις κατακτήσεις του νου και της εμπειρίας, που μέσω της γλώσσας ή της μνήμης μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά. Ομολογώ ότι, αν δεν το ζούσα, δύσκολα θα το πίστευα. Είναι όμως γεγονός ότι σε λιγότερο από είκοσι χιλιάδες χρόνια οι κυνηγετικές φυλές και οι νομάδες, χάρις στην επιταχυνόμενη πολιτιστική εξέλιξη, γίνονται οι σημερινοί άνθρωποι: καλλιτέχνες και επιστήμονες, επινοητές τεχνολογικών εξελίξεων, με συνείδηση του εαυτού τους και του κόσμου.

Δεν αξίζει να επιμείνω σε λεπτομέρειες. Το γεγονός είναι ότι σήμερα, που διηγούμαι τα πάθη μου και τα πάθη του Σύμπαντος, δεν αμφισβητείται η διανοητική υπεροχή του ανθρώπου· και είναι πράγματι σπουδαία και ατέλειωτα τα επιτεύγματά του. Είναι ωστόσο αλήθεια ότι η απίστευτη αυτή πρόοδος δεν συνοδεύεται από ανάλογο σεβασμό

¹⁴ Το κριτήριο που αξιοποιήθηκε, προέρχεται από τις Επαναληπτικές Πανελλαδικές Εξετάσεις των ΓΕΛ του 2018. Η αναπλαισίωση γίνεται και για λόγους σύγκρισης του παλαιότερου τρόπου και του νεότερου τρόπου αξιολόγησης.

απέναντι στο περιβάλλον του πλανήτη· ούτε δείχνει ο άνθρωπος φροντίδα για τα θαυμαστά δημιουργήματα της φύσης και την ποικιλία της ζωής. Η ασυλλόγιστη αυτή στάση δεν παύει να προκαλεί την λύπη, αλλά και την έντονη ανησυχία μου. Πολλές φορές, στις ατέρμονες περιπλανήσεις μου, έζησα την Αρχή, συχνά όμως και το Τέλος. Κανένα ουράνιο σώμα – και αυτό ασφαλώς ισχύει για την Γη – δεν έχει κάπου γραμμένη μια μοίρα αιώνια, ούτε ο άνθρωπος κάποιον αόρατο, παντοτινό προστάτη. Είθε λοιπόν να μην λείψει οριστικά η ευθύνη, και να επικρατήσουν στην Γη οι δυνάμεις του Καλού και η σοφία.

Είναι πάντως άξιο προσοχής – και τούτο συνδέεται άμεσα με μένα – ότι ο άνθρωπος διέθετε από παλιά έμφυτη την περιέργεια να μάθει για τον κόσμο και τον εαυτό του, να καταλάβει το Όλον που τον περιβάλλει. Έπλασε μύθους και θεούς που ερμήνευαν τα φυσικά φαινόμενα και την δική του μοίρα. Και ίσως κατηγορηθώ για οίηση, αλλά στο φως και στα χιλιάδες πρόσωπά του απέδωσε πάντοτε ρόλο μεγάλο. (...)

Την ανθρώπινη όμως επιστήμη θα απασχολήσει ιδιαίτερα το φως. Με κολακεύει αυτό τα μέγιστα, αφού κάθε μορφή φωτός έχει πρώτου βαθμού συγγένεια με μένα. Πώς λοιπόν να μη νιώσω ικανοποίηση εγώ, μια όψη του φωτός, όταν χάρις στο φως η επιστήμη οδηγήθηκε στις πιο μεγάλες της επαναστάσεις και τομές;

Λέξεις 482

Απόσπασμα από το βιβλίο του Γ. Γραμματικάκη, *Αυτοβιογραφία του φωτός*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2005, σελ. 447-8.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με βάση τις σχετικές αναφορές του κειμένου, να γράψετε δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη Σωστό, αν το περιεχόμενό της είναι σωστό, ή τη λέξη Λάθος, αν είναι λανθασμένο, (μονάδες 5) τεκμηριώνοντας τους χαρακτηρισμούς σας με αναφορές από το κείμενο (μονάδες 10).

1. Η τάση του ανθρώπου να γνωρίσει τον κόσμο ήταν επίκτητη.
2. Η βιολογική εξέλιξη του ανθρώπου υπήρξε ανάλογη με την πνευματική πρόοδό του.
3. Η μυθολογική σκέψη αποτελεί την πρώτη απόπειρα ερμηνείας των φυσικών φαινομένων.
4. Το «φως» ως αφηγητής επικροτεί τη συμπεριφορά του ανθρώπου προς το περιβάλλον.
5. Στο κείμενο η λέξη «φως» χρησιμοποιείται με πολλές σημασίες.

Μονάδες 15

A2. Να παρουσιάσετε συνοπτικά στους/στις συμμαθητές/τριές σας τις απόψεις που διατυπώνονται στη δεύτερη και τρίτη παράγραφο για τον άνθρωπο και τη σχέση του με τη Φύση. (60 λέξεις).

Μονάδες 15

B1. Να αναφέρετε δύο (2) χαρακτηριστικά του στοχαστικού δοκιμίου τα οποία συναντώνται στο κείμενο που σας δίνεται, με τις αντίστοιχες παραπομπές.

Μονάδες 10

B2. Το κείμενο κλείνει με ένα ρητορικό ερώτημα. Να σχολιάσετε τη λειτουργία του σε σχέση με το ύφος και το νόημα του κειμένου.

Μονάδες 10

B3. Να αναλύσετε καθεμία από τις παρακάτω σύνθετες λέξεις του κειμένου στα συνθετικά της μέρη (μονάδες 5) και να γράψετε μία νέα σύνθετη ή απλή λέξη ομόρριζη με το τελευταίο συνθετικό της (μονάδες 5): **εποικήσει, ασυλλόγιστη, πολυπλοκότητας, ατέρμονες, επαναστάσεις.**

Μονάδες 10

Γ1. Με αφορμή το παραπάνω δοκίμιο και ειδικότερα την αναφορά «Είναι ωστόσο αλήθεια ότι η απίστευτη αυτή πρόοδος δεν συνοδεύεται από ανάλογο σεβασμό απέναντι στο περιβάλλον του πλανήτη· ούτε δείχνει ο άνθρωπος φροντίδα για τα θαυμαστά δημιουργήματα της φύσης και την ποικιλία της ζωής. Η ασυλλόγιστη αυτή στάση δεν παύει να προκαλεί την λύπη, αλλά και την έντονη ανησυχία μου.» αποφασίζετε να εκφωνήσετε μία δημόσια ομιλία στο πλαίσιο σχετικής περιβαλλοντικής εκδήλωσης του σχολείου σας, όπου α) παρουσιάζετε δύο τεκμηριωμένες περιπτώσεις όπου ο άνθρωπος δείχνει έλλειψη σεβασμού προς τη Φύση, β) αιτιολογείτε τη λύπη και την έντονη ανησυχία σας για αυτή τη στάση του ανθρώπου. Το κείμενό σας να έχει έκταση 350 λέξεις.

Μονάδες 40

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ¹⁵

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η Ελένη Βακαλό σπούδασε Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης και ασχολήθηκε με την ποίηση. Στην ποίησή της χρησιμοποιεί γλώσσα απογυμνωμένη από τους παραδοσιακούς λυρικούς τρόπους, για να εκφράσει την ουσία των πραγμάτων. Το ποίημά της «Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος» προέρχεται από τη συλλογή Του κόσμου (1978).

Θα σας πω πώς έγινε
Έτσι είναι η σειρά

Ένας μικρός καλός άνθρωπος αντάμωσε στο
δρόμο του έναν χτυπημένο
Τόσο δα μακριά από κείνον ήτανε πεσμένος και λυπήθηκε
Τόσο πολύ λυπήθηκε
που ύστερα φοβήθηκε

Πριν κοντά του να πλησιάσει για να σκύψει να
τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα
Τι τα θες τι τα γυρεύεις
Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω,
να ψυχοπονέσει τον καημένο
Και καλύτερα να πούμε
Ούτε πως τον έχω δει

Και επειδή φοβήθηκε
Έτσι συλλογίστηκε

Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει;
Και καλά του κάνουνε αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες
Άρχισε λοιπόν και κείνος
Από πάνω να χτυπά

Αρχή του παραμυθιού καλημέρα σας

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς **1, 2, 3, 4, 5, 6, 7** από τη στήλη **A** και, δίπλα, ένα από τα γράμματα **α, β, γ, δ, ε, στ, ζ, η** της στήλης **B**, που δίνει τη σωστή αντιστοίχιση στον παρακάτω πίνακα, σύμφωνα με το

¹⁵ Το κριτήριο προέρχεται από τις Επαναληπτικές Πανελλαδικές Εξετάσεις των ΕΠΑΛ 2018. Το κείμενο προέρχεται από το σχολ. βιβλίο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου.

νόημα του κειμένου. Σημειώνεται ότι ένα γράμμα από τη στήλη **B** θα περισσέψει.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Τόσο δα μακριά από κείνον ήταν πεσμένος και λυπήθηκε Τόσο πολύ λυπήθηκε	α) μετατόπιση ευθυνών
2. Τόσο πολύ λυπήθηκε που ύστερα φοβήθηκε	β) έκπληξη
3. Πριν κοντά του πλησιάσει για να σκύψει να τον πιάσει, σκέφτηκε καλύτερα	γ) φόβος
4. Κάποιος άλλος θα βρεθεί από τόσους εδώ γύρω, να ψυχοπονέσει τον καημένο	δ) συμπόνια
5. Και καλύτερα να πούμε Ούτε πως τον έχω δει	ε) δράση
6. Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει;	στ) προβληματισμός
Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες	ζ) ψέμα
7. Άρχισε λοιπόν και κείνος Από πάνω να χτυπά	η) ενοχοποίηση

Μονάδες 14

A2. Το ποίημα παρουσιάζει τέσσερις διαδοχικές φάσεις, από τις οποίες περνά «ένας μικρός καλός άνθρωπος», ώσπου να γίνει κακός και να αρχίσει να χτυπά. Ποιες είναι οι φάσεις αυτές; Να τις περιγράψετε. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 16

B1. Στον στίχο «Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες», εντοπίστε μία μεταφορά. (μονάδες 8) Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια το νόημα της μεταφοράς, λαμβάνοντας υπόψη το νόημα ολόκληρου του ποιήματος. (μονάδες 8)

Μονάδες 16

B2. Στους στίχους «Τάχα δεν θα είναι φταίχτης, ποιον χτυπούν χωρίς να φταίξει; Και καλά του κάνουνε λοιπόν αφού ήθελε να παίξει με τους άρχοντες», ποιος ρωτάει και ποιος απαντάει; Τι πετυχαίνει μ' αυτήν την ερωταπόκριση η ποιήτρια;

Μονάδες 14

Γ1. Ο ήρωας του ποιήματος, βλέποντας τον χτυπημένο έγινε, τελικά, ένας κακός άνθρωπος. Ποια είναι η γνώμη σας για τις σκέψεις και τη συμπεριφορά του; Ποια συναισθήματα σας προκαλεί; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα ενιαίο κείμενο 150 λέξεων.

Μονάδες 40

Δείτε και αυτές τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις για άλλα προτεινόμενα κριτήρια και σχετικές επισημάνσεις:

<https://www.esos.gr/arthra/61716/kritiria-axiologisis-ellinikis-glossas-lykeioy-2019>

https://eclass.sch.gr/modules/document/?course=G1397106&fbclid=IwAR0aZWc2_fdXg2ZiFYB51f1umk6x4JKxPvHm325yzRjQNP9H78ICA2thhk

Αξιολόγηση μίας αφηγηματικής ιστορίας με άριστα το 8 (με τη διατύπωση της προτεινόμενης άσκησης δημιουργικής γραφής)

« Ένας ημιονηγός, μόλις άρχισε ο βομβαρδισμός, βάλθηκε να τρέχει σασιτισμένος. Βαστούσε γερά το χαλινάρι του γαϊδάρου του κι έτρεχε σαν τρελός. Έφτασε έτσι ως τ' αμπριά των Φραντσέζων ψωμάδων. Εκεί πια, μέσα στα γιούχα της φανταριάς, πήρε είδηση πως έσερνε πίσω του το κεφάλι του γαϊδάρου θερισμένο απ' το λαϊμό». Είσαι ο ημιονηγός σε μεγάλη ηλικία που αφηγείσαι το παραπάνω περιστατικό στα εγγόνια σου, που δεν έχουν εμπειρίες από πολέμους, και θέλεις με αυτή την ιστορία να δείξεις τη φρίκη του πολέμου (100-200 λέξεις)

Ενδεικτική αξιολόγηση με διαβαθμισμένα κριτήρια

	8	7-6	5-4	3-2	1
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει άριστα το κείμενο και έχει αναπτύξει άριστα, με πληρότητα, το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί άριστα τον αντιπολεμικό στόχο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει πολύ καλά το κείμενο και έχει αναπτύξει πολύ καλά το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί πολύ καλά τον αντιπολεμικό μήνυμα του αποσπάσματος.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει επαρκώς το κείμενο και έχει αναπτύξει επαρκώς το συγκεκριμένο περιστατικό. Το κείμενο υπηρετεί με επάρκεια τον αντιπολεμικό χαρακτήρα της ιστορίας.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει στοιχειωδώς το κείμενο και έχει αναπτύξει με αρκετές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Το αντιπολεμικό μήνυμα του κειμένου δεν είναι ξεκάθαρο.	Ο/Η μαθητής/τρια έχει κατανοήσει ελάχιστα και ανεπαρκώς τη σκέψη του συγγραφέα και έχει αναπτύξει με πολλές ελλείψεις το συγκεκριμένο περιστατικό. Δεν υπάρχει αντιπολεμικό μήνυμα.
ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	Η ιστορία είναι άριστα οργανωμένη και διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι πολύ καλά οργανωμένη και διαθέτει τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι καλά οργανωμένη και διαθέτει κάποια από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία είναι μέτρια οργανωμένη και διαθέτει λίγα από τα χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).	Η ιστορία δε διαθέτει στοιχεία οργάνωσης και χαρακτηριστικά της αφήγησης (πλοκή, χρονική σειρά, ακολουθία χρόνων, αιτιακές σχέσεις).

ΥΦΟΣ / ΧΡΗΣΗ ΓΛΩΣΣΑΣ	Δεν υπάρχουν γραμματικά και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι σωστή και το λεξιλόγιο πλούσιο. Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει στον μέγιστο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία (εκφραστικά μέσα, αφηγηματικοί τρόποι).	Υπάρχουν λίγα γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο πολύ καλό. Υφος κατάλληλο.: Η ιστορία διαθέτει σε μεγάλο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	Υπάρχουν αρκετά γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση είναι ικανοποιητική και το λεξιλόγιο είναι καλό. Υφος κατάλληλο: Η ιστορία διαθέτει σε ικανοποιητικό βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	Υπάρχουν πολλά γραμματικά ή/και ορθογραφικά λάθη. Η έκφραση παρουσιάζει ασάφειες και το λεξιλόγιο είναι φτωχό. Υφος αποδεκτό. Η ιστορία διαθέτει σε μέτριο βαθμό λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.	Το κείμενο είναι δυσνόητο, γεμάτο ορθογραφικά και εκφραστικά λάθη. Ακατάλληλο ύφος. Η ιστορία διαθέτει στοιχειώδες λογοτεχνικό ύφος και λογοτεχνικά στοιχεία.
-----------------------------	---	---	--	---	---

Αξιολόγηση Παραγωγής Λόγου

	1-2	3-4	5 - 6	7-8	9-10	Βαθμολογία
Κατανόηση θέματος και ανάπτυξη	Ο μαθητής έχει πολύ λίγες (ή όχι πολύ σχετικές με το θέμα ιδέες) και δεν καταλήγει σε ολοκληρωμένο κείμενο.	Η μαθήτρια έχει λίγες ιδέες και το κείμενό της είναι ανεπαρκές.	Ο μαθητής έχει ικανοποιητικές ιδέες και παράγει επαρκές κείμενο.	Η μαθήτρια έχει πολλές και σχετικές με το θέμα ιδέες.	Ο μαθητής έχει πλούσιες ιδέες και παράγει υποδειγματικό ως προς την πληρότητά του κείμενο.	

Δομή-Χωρισμός και συνοχή παραγράφων	Ο μαθητής δεν χωρίζει το κείμενό του σε παραγράφους. Η οργάνωση απάδει στο επικοινωνιακό πλαίσιο.	Η μαθήτρια χωρίζει σε παραγράφους το κείμενο. Η δομή των παραγράφων είναι προβληματική. Η οργάνωση με ελλείψεις παρακολουθεί το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Ο μαθητής χωρίζει σε καλά δομημένες παραγράφους το κείμενό του χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους συνοχή. Υπηρετείται επαρκώς το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Η μαθήτρια χωρίζει το κείμενο σε παραγράφους σωστά και σε ικανοποιητικό βαθμό υπάρχει μεταξύ τους συνοχή. Υπηρετείται καλά το επικοινωνιακό πλαίσιο.	Ο μαθητής παράγει κείμενο που χωρίζεται σωστά σε παραγράφους, μεταξύ των οποίων υπάρχει απόλυτη συνοχή. Το κείμενο συμφωνεί πολύ καλά με το επικοινωνιακό πλαίσιο.	
Χρήση της γλώσσας	Ο μαθητής έχει πολλές δυσκολίες στη διατύπωση και στην υιοθέτηση κατάλληλου ύφους. Υπάρχει ασάφεια σε πολλά σημεία του κειμένου. Ο μαθητής κάνει παρά πολλά ορθογραφικά λάθη.	Η μαθήτρια έχει δυσκολίες στη διατύπωση και σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο. Υπάρχουν αρκετά σημεία με ασάφειες λόγω σύνταξης ή ακατάλληλου λεξιλογίου. Κάνει πολλά ορθογραφικά λάθη.	Ο μαθητής διατυπώνει αρκετά καλά σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν λίγα λάθη στη σύνταξη και στο λεξιλόγιο. Ο μαθητής κάνει αρκετά ορθογραφικά λάθη.	Η διατύπωση είναι σε γενικές γραμμές σωστή κατάλληλη για το επικοινωνιακό πλαίσιο και υπάρχουν αμελητέα λάθη. Ο μαθητής κάνει λίγα ορθογραφικά λάθη.	Η διατύπωση είναι απόλυτα σωστή και κατάλληλη για το δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Ο μαθητής παράγει κείμενο απόλυτα ορθογραφημένο.	